

**Tefsir Araştırmaları Dergisi**  
**The Journal of Tafsir Studies**

مجلة الدراسات التفسيرية

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tader>

E-ISSN: 2587-0882

Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 2, Yıl/Year: 2022 (Ekim/October)

**Çağdaş Batı Literatüründe Kur'ân Metnine Yaklaşımlar -Metin Bütünlüğü Arayışları- yazar Ersin Kabakcı (Ankara: Fecr Yayınları, 1. Baskı, 2020), 340 Sayfa, ISBN 9786257879149.**

*Approaches to the Qur'anic Text in the Contemporary Western Literature: The Searchings for the Unity of the Text* author Ersin Kabakcı (Ankara: Fecr Publications. 1. Edition, 2020), 340 page, ISBN 9786257879149.

**Değerlendiren/Reviewed by**

**Halil İbrahim TEKİN**

Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Temel İslam Bilimleri, Tefsir Anabilim Dalı  
PhD Student, Sakarya University, Institute of social sciences  
Basic Islamic Sciences, Department of Tafsir  
Türkiye  
ibraahimtekin@gmail.com  
<https://orcid.org/0000-0002-1325-4638>

**Makale Bilgisi – Article Information**

**Makale Türü/Article Type:** Kitap Değerlendirmesi/ Book Review

**Geliş Tarihi/Date Received:** 16/01/2022

**Kabul Tarihi/Date Accepted:** 17/04/2022

**Yayın Tarihi/Date Published:** 30/10/2022

**Atıf / Citation:** Tekin, Halil İbrahim. Çağdaş Batı Literatüründe Kur'ân Metnine Yaklaşımlar -Metin Bütünlüğü Arayışları-. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 6/2 (Ekim/October 2022), 816-821.

**İntihal:** Bu makale, intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

**Plagiarism:** This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

**Öz**

Kur'ân metni, nüzûlünden günümüze kadar her dönemde incelenegelmıştır. Bu bağlamda Kur'ân'ın mahiyeti sadece Müslümanlar değil gayri müslim birçok kimse tarafından da sorgulanmıştır. Özellikle son birkaç asırdan bu yana bilimsel gelişmelerin hızlanmasıyla da bu sorgulamaların ivme kazandığı bilinmektedir. Kur'ân yorumlarının kemmiyetinin sürat kazanmasındaki diğer bir etken de edebî ve sosyolojik manada toplumların değer yargılarında meydana gelen değişimlerdir. Batı toplumları da doğal olarak bu durumdan etkilenmiştir. Ülkemizde yapılan akademik literatür incelendiğinde Kur'ân yorumlarının Batı literatüründeki yansımalarına dair geniş çaplı bir çalışmanın yapılmadığı müşahade edilmiştir. Ersin Kabakcı'nın kaleme aldığı “Çağdaş Batı Literatüründe Kur'ân Metnine Yaklaşımlar – Metin Bütünlüğü Arayışları –” kitabı ise alandaki bu ihtiyacı doldurma amacına matuf bir çalışmadır. Üç ana bölümden oluşan eserin ilk bölümünde tarihsel eleştirinin keyfiyeti, Kur'ân metninin üslup ve tematiğine dönük yapılan eleştirilerin mahiyeti ve Kur'ân'ın kronolojik tertibatına dair yapılan yorumlar gibi konular geniş bir yelpazede ele alınmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise metin bütünlüğü arayışlarının Kitab-ı Mukaddes ve Batı klasiklerindeki teorik ve metodolojik temelleri konu edilmiştir. Üçüncü bölümde ise kitabın esas konusunu teşkil eden “metin bütünlüğü arayışı” söylemi örneklerle işlenmeye çalışılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Tefsir, Oryantalizm, Batı, Çağdaş, Metin.

**Abstract**

The Qur'anic text has been analyzed from its descent to nowadays. In this context, the nature of Qur'an and its text have been questioned not only by Muslims but also by non-Muslims as well. Especially, it is known that these interpretations have gained momentum with the acceleration of scientific developments since the last few centuries. Another factor in the acceleration of the quality of the interpretations of the Qur'an is the developments in the value judgments of societies in the literary and sociological sense. Western societies were naturally affected by this situation. When the academic literature in our country is examined, it has been observed that there has not been an extensive study on the reflections of the Qur'anic interpretations in Western literature. The book “Approaches to the Qur'anic Text in the Contemporary Western Literature: The Searchings for the Unity of the Text” written by Ersin Kabakcı is a study aiming to fill the need in this academic field. In the first part of the work, which consists of three main parts, subjects such as the nature of historical criticism, the nature of the criticism of the style and thematic of the Qur'anic text, and the comments on the chronological arrangement of the Qur'an have been tried to be discussed in a wide range. In the second part, the theoretical and methodological foundations of the search for text integrity in the Old Testament and Western classics are discussed. In the third chapter, the discourse of "search for text integrity", which has been the most emphasized since the beginning of the book, has been tried to be processed with examples.

**Keywords:** Tafsir, Orientalism, West, Contemporary, Text.

Kur'ân metninin anlaşılması üzerine yapılan yorumların çok eski dönemlere dayandığı bilinmektedir. Buna ek olarak Kur'ân metninin yorumlanması meselesi Müslümanların müslümanca bir hayat sürebilmeleri için önemli bir husus olarak telakki edilmiş ve İslam kültür medeniyetimizin ana omurgasını teşkil etmiştir. Bu bağlamda filolojik tahlillerin öncelendiği bir metot takip edilmiş, dinî ilimlerin vus'at kazanmasıyla Kur'ân yorumlarındaki perspektiflerde de bir genişleme meydana gelmiştir. Bu yorumlamaların farklılık arz etmesinde elbette birçok saik zikredilebilir; ancak belki de en önemlisi söz konusu yorumlamaların faili konumunda yer alan insanın, karşılaştığı hâdiseler silsilesidir. İnsan, yapısı gereği etken olduğu gibi edilgen bir varlıktır. Bu bağ-

lamda yapılan yorumların çevresel faktörlerden bağımsız gerçekleştiğini düşünmek yersiz olacaktır.

Kur'ân yorumlarında gözlemlenen farklılıkların bir uzantısının da Batı literatüründe gözlemlenmesi mümkündür. Bu çerçevede bazı oryantalistler, Kur'ân'ın kaynağı başta olmak üzere birçok konuya eleştirel bir bakış açısı geliştirmiş ve bu noktalardan hareketle akademik çalışmalar kaleme almışlardır. Batı toplumlarının 12. yüzyıldan itibaren nübüvvetin reddi ile başlayan Kur'ân araştırmaları, sonraki zamanlarda da Kur'ân'da bir noksanlık bulmak amacıyla devam etmiştir.

Bu bağlamda Dr. Ersin KABAKCI'nın “*Çağdaş Batı Literatüründe Kur'ân Metnine Yaklaşımlar – Metin Bütünlüğü Arayışları* –“ kitabı Batı dünyasının Kur'ân anlayışına ışık tutmak amacıyla kaleme alınmıştır. Esasında doktora tezi olarak yapılmış söze bahis başlık, sonraki süreçte kisve-i tab'a bürünmüş ve konular daha sistemli bir şekilde tasnif edilmeye çalışılmıştır.

Eserin içerik ve üslup metotlarına yer vermeden önce alandaki büyük bir boşluğu doldurmaya namzet olduğu söylenebilir. Bu söylemimizi destekleyen en önemli etken yazarın, kahir ekseriyeti İngilizce olan eserlere ilk kaynağından atıfta bulunmasıdır. Bu durumun, çalışmayı benzerlerinden farklı kılan bir unsur olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, çalışmanın şekillenmesine katkı sunma bağlamında çağdaş Batı araştırmaları alanında ön plana çıkmış kimselerle yaptığı müzakere ve yazışmalar da çalışmanın mevsûkiyeti ve tarafsızlığı açısından önem arz etmektedir. (s. 23)

Kitabı başarılı kılan etkenlerden bir diğeri giriş kısmında, işlenecek konuların seyirine dair, deyim yerindeyse harita lejantı mesabesinde yapılan açıklamalardır. Yapılan açıklamaların önem arz etmesinin sebebi, kitabın içerisinde yanlış anlaşılmalara mahal verecek kelime ve kavramların yer almasıdır. Yazar, yanlış anlaşılmanın önüne geçmek adına kavramlarla kastettiği manaların ne olduğuna dair bilgilere yer vermiştir. Bu bağlamda örnek vermek gerekirse yazar, kitabın başlığında yer alan “metin bütünlüğü” kavramının Kur'ân'ın tamlığı veya bütün âyetlerin mushafta yer almaması şeklinde anlaşılmasını gerektiğini, kitabın tamamında da yer verilecek bu kavramın “bir sözlü hitabın ya da yazılı metnin kendi içinde bir kopukluk arz etmeden muhatabına meramını aktarabilmesi” şeklinde anlaşılmasının uygun olduğunu ifade etmiştir. (s.15) Kitabın giriş kısmında müellif, panoramik bir bakış açısıyla çalışmada ele alacağı problemlere soru-cevap şeklinde yer vermiştir. Bu durumun okuyucunun kitaba başlamadan önce ele alınacak meseleler hakkında bir ön bilgisinin oluşmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Kabakcı, kitabının önsözünde Batılı Kur'ân araştırmalarına karşı Müslümanların çekimser bir tavır sergilediğini ve bu tavrın bütünüyle yanlış olmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte geliştirilen refleksif hareketlerin bazen yanlış bazen de haksız genellemelere sebebiyet verdiğini dile getirmesi (s. 14) kitabın tamamındaki bakış açısı ile paralellik arz etmektedir. Bu çerçevede yazar, Batılı Kur'ân araştırmalarının, objektif bir bakış açısı ile yine Batılı paradigmalarda içerisinde anlamlandırılmasının daha uygun ol-

duğunu belirtmiştir. (s. 14) Kanaatimizce bu yaklaşım pek isabetli gözükmemektedir. Yazarın, kitabın muhtelif yerlerinde de değindiği üzere bazı oryantalistlerin pek de masum durmayan açıklamaları, Kur'ân araştırmalarının Batılı paradigmalara düzleminde ele alınabilmesinin netice itibarıyla sakıncalı olabileceğini göstermektedir. Şunu da ifade etmek gerekir ki burada yazarın amacı açısından olumsuz bir husus bulunmamaktadır. Yazarın, konuyu nesnel bir şekilde ele almasına rağmen, Müslüman araştırmacılar için konunun muhtemel bazı sakıncalarına da işaret etmesi belki daha faydalı olabilirdi.

Kabakcı, Batı'da yapılan çalışmaların tamamının “oryantalist çalışmalar” şeklinde bir üst çatı içerisinde değerlendirilmesinin uygun olmadığını, nitekim Batı'da hali hazırda Müslüman akademisyenlerin de araştırmacı olarak bulunduğunu, dolayısıyla oryantalizmin çağdaş Kur'ân araştırmaları ile eşitlenmesinin isabetli bir tutum olmadığını dile getirmektedir. (s. 14) Yazarın bu görüşünde eleştiriye açık olmakla birlikte haklılık payı da bulunmaktadır. Zira özellikle son zamanlarda ülkemizden Kur'ân araştırmaları yapmak üzere birçok araştırmacının Batı'ya gittiği bilinmektedir. Dolayısıyla çağdaş Kur'ân araştırmaları misyonunun sadece Batılı oryantalistlere mukayyet kılındığı şeklindeki kanı pek isabetli durmamaktadır.

Eserin biçimsel yönünden değerlendirmesine gelinecek olursa eser üç ana bölümden oluşmaktadır. Müellif ilk bölümde tarihsel eleştirinin keyfiyeti, Kur'ân metnine yaklaşımlar ve Kur'ân metninin kronolojik tertibine dair Batılı araştırmacıların yaptıkları yorumlara yer vermiştir. Müellifin; Batılı araştırmacıların Kur'ân'a olan yaklaşımlarını, objektif bir şekilde yorumlaması çalışmanın bu konuda taassubiyete yer vermediğinin bir göstergesi addedilebilir. Buna ek olarak bazı bölümlerin içerik açısından oldukça yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin; “Kur'ân'ın Metin Yapısına ve Üslubuna İlişkin Değerlendirmeler” başlığı altında çok fazla detaya yer verilmiştir. Muir'in tefsir usûlüne yönelik eleştirileri (s. 61), Weil başta olmak üzere birçok araştırmacının ön kabülleriyle Kur'ân okuması (s. 61), Paret'in Kur'ân'ın kompozisyonundaki problematiğe dair görüşü (s. 64), Sinai'nin Kur'ân'ın tematiğine ilişkin eleştirileri (s. 67) gibi açıklamaların yer aldığı birçok pasaj, okuyucunun başlığa yoğunlaşması ve analitik düşünmesi önünde bir engel oluşturmaktadır. Bu metot yerine alt başlıklar halinde eleştirilerin türleri belirtilip, Batılı araştırmacıların ilgili eleştirileri bu kısımların altında verilse kanaatimizce daha okuyucu odaklı olabilirdi. Yine bu bölümde bir tekrara da yer verildiği müşahede edilmiştir. Watt'ın, Kur'ân metninin Hz. Muhammed döneminde teşekkül ettiğini, Yûnus 10/38 ve Hûd 11/13 âyetleriyle delillendirdiğine dair pasajı kitabın 65. ve 83. sayfalarında yinelenmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde yazar; metin bütünlüğü arayışlarının Kitab-ı Mukaddes ve Batı klasiklerindeki teorik ve metodolojik temellerini ele almayı amaçlamıştır. Bu itibarla Kur'ân âyetlerinin Batı toplumlarında nasıl makes bulduğunu çağdaş edebiyat kuramlarının mahiyeti ile açıklaması isabetli bir tercih olmuştur. Çünkü Batı oryantalizminde Kur'ân'ın edebî yönünün kritize edilmesi çok boyutlu bir şekilde gerçekleşmiştir.

Kitabın üçüncü bölümünde yazar; kitabın başından bu yana sıklıkla dile getirdiği “metin bütünlüğü arayışı” söylemini örneklerle destekleyerek okuyucunun konuya daha fazla vakıf olabilmesine imkân sağlamıştır. Buna ek olarak verilerin tablolarla ifade edilmesi meselelerin özünü iyi bir şekilde ortaya koymaktadır. (s. 207, 221, 251, 264, 274, 283, 285)

Sonuç itibariyle; kitabın alandaki büyük bir ihtiyaca karşılık verdiği rahatlıkla söylenebilir. Zira bu alanda pek fazla çalışmanın yapılmadığı müşahede edilmiştir. Yazar, Batılı araştırmacıların Kur'ân yorumlarındaki farklılıklar gibi netameli bazı konuları, çoğu zaman okuyucuyu yormayacak şekilde ustalıklı ele almıştır. Bununla beraber, konuya ilişkin geniş bir literatürü taraması kaynakça kısmından ve dipnotta yer verdiği ek bilgilerden anlaşılmaktadır. Kitabını kaleme alırken Kur'ân yorumları bağlamında Batı literatürünün durumunu çoğu zaman subjektifliği bir kenara bırakarak ele almaya çalışması okuyucunun konuya ön yargılı yaklaşmamasına ve kendi fikrî muhasebesini yapabilmesine yardımcı olmuştur.

Kitabın bazı kısımlarında dikkat çeken hususlara değinmek gerekirse; ikinci bölümde, birinci bölümdeki akıcı üslûp yerine daha karmaşık ifadeler kullanılmıştır. Bu duruma ise genel anlamda cümlelerin uzunluğunun sebebiyet verdiği söylenebilir. Şurası da bir gerçek ki ikinci bölüm ilk bölüme göre daha teknik konuları ihtiva etmektedir. Dolayısıyla bu duruma bir de yazarın kendisine girift bir üslup belirlemesi ilgili bölüme akıcılıktan uzaklaştırmıştır.

İlk bölüme göre ikinci bölümde göze çarpan hususlardan bir diğeri de kavramların İngilizce karşılıklarının kelimenin bitişiğinde verilmesidir. Kanaatimizce bu durum okuyucunun metnin bütününe odaklanmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla İngilizce karşılıkların, kelimelerin yanında verilmesi yerine dipnot şeklinde alt kısımda detaylandırılması daha isabetli olabilirdi.

Yazarın, her bölümün sonunda yer verdiği değerlendirmelere (örn. S. 162-165) gelince; metinlerde tercih ettiği ağıdalı ifadelerden sonra sade ve anlaşılır bir üslupla bölümlerin değerlendirmelerini yapması gayet yerinde olmuştur.

Tablolu verilerle birlikte şema, fotoğraf, zihin ve kavram haritalarının yazınlarda yer yer kullanılmasının konuların anlaşılmasında etkili olduğu yapılan araştırmalarda da görülmektedir. Bu bağlamda yazarın sadece kitabın son bölümünde koymayı tercih ettiği tablolu verilerin, kitabın diğer kısımlarında da kullanılması yerinde olabilirdi.

Yazarın, Batı'da yapılan bütün çalışmaların oryantalistik çalışmalar şemsiyesi altında değerlendirilmemesi gerektiği görüşü bu manada Batı üzerine yapılacak çalışmalara da ışık tutacak mahiyettedir. Öte yandan değerlendirmesini yaptığımız kitabın, konuları sistematik bir şekilde ele alması ve metni nakillere boğmaması gibi yönleriyle tefsir akademisine yeni bir soluk getireceği aşîkârdır. Bu vesileyle kitabımızın yazarı Ersin KABAĞCI'ya, ülkemiz yazın dünyasına kaleme aldığı bu eserle katkısından ötürü teşekkürlerimizi bildirmekle birlikte, akademik hayatında nice başarılı işlere imza atmasını temenni ediyoruz.

**Etik Beyan / Ethical Statement:**

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Halil İbrahim TEKİN).

**Yazar(lar) / Author(s):**

Halil İbrahim TEKİN

**Finansman / Funding:**

Yazar bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadığını kabul eder / The author acknowledges that he received no external funding in support of this research.